

Poročilo o delu Slovenskega arheološkega društva v letu 2023

© Predrag Novaković

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za arheologijo; predrag.novakovic@ff.uni-lj.si

DOI: 10.5281/zenodo.14354549

Organi SAD in sklepi organov

V letu 2023 so se zaključili mandati vseh članov organov SAD, 22. 6. 2023 pa je potekala volilna skupščina SAD, na kateri je bila izvoljena nova sestava organov in delovnih teles društva.

Predsednik: Predrag Novaković

Izvršilni odbor: Zvezdana Modrijan (podpredsednica), Zrinka Mileusnić (tajnica), Tina Berden (blagajničarka), Peter Turk (član), Luka Gruškovnjak (član), Samo Hvalec (član), Maja Bricelj (članica), Ana Plestenjak (članica)

Nadzorni odbor: Vesna Merc, Katja Predovnik, Mija Topličanec

Častno razsodišče: Andrej Gaspari, Miha Mlinar, Matjaž Novšak

Komisija za nagrado in priznanja: Uroš Bavec, Matija Črešnar, Boštjan Laharnar

Izdajateljski svet: Andrej Gaspari, Tamara Leskovar, Zvezdana Modrijan, Brina Škvor Jernejčič, Boris Vičič, Anja Vintar, Matic Zupan

Uredništvo Arhea: Tamara Leskovar (glavna urednica), Tomaž Fabec, Luka Gruškovnjak, Črtomir Lorber, Danica Mitrova, Kaja Pavletič, Agni Prijatelj, Brina Škvor Jernejčič, Matic Zupan

Izvedba programa SAD v letu 2023

Z letom 2023 je nastopilo novo dveletno obdobje programskega sofinanciranja ministrstva za kulturo na podlagi programa, ki smo ga oddali konec leta 2022. V prvotni verziji smo v skladu z vrednostjo programa iz let 2021 in 2022 v programskem pozivu MK za programa v letih 2023 in 2024 predvideli 16.313,70 €, od česar 13.050,96 € sofinanciranja MK, oz. 15.554,52 €, od česar bi bilo 12.443,62 € deleža MK.

Program SAD je bil uvrščen na seznam sofinanciranja MK za leti 2023 in 2024, toda količina sredstev je bila močno zmanjšana v primerjavi s predhodnimi leti oz. predvidenimi sredstvi v programskem pozivu. Za leto 2023 smo

od MK prejeli 8.766 €, kar je za slabih 27 % manj kot za leto 2022. Podoben delež zmanjšanja sredstev MK je tudi za leto 2024. Tolikšno zmanjšanje sredstev je zahtevalo spremembo programa, ki je morala ustrezati nižjemu sofinanciranju, preden je bila podpisana pogodba z MK.

Da bi to dosegli, smo morali vrsto stroškov znižati pod raven iz leta 2022. Tako smo v nekoliko manjšem obsegu izdali revijo *Arheo* 40, nismo predvideli natisa papirne različice zbornika povzetkov *Arheologija v letu 2022*, zmanjšali smo sredstva, predvidena za potne naloge in občasne predavatelje, višino denarnega dela nagrade za življenjsko delo smo znižali na 1000 EUR, znižali smo sredstva, predvidena za materialne stroške delovanja SAD, vsoto za sofinanciranje kotizacij ipd. Naš program je bil dodatno skrčen zaradi dviga cen na vseh področjih prodaje storitev in blaga.

Kakor koli že, kljub precej zaostrenim razmeram nam je uspelo izvesti večino programa, kot smo ga načrtali leta 2022.

Program SAD je organiziran v štirih sklopih, kot jih predvideva pogodba z ministrstvom za kulturo:

- izobraževalna dejavnost
- mednarodna dejavnost
- promocijska dejavnost
- izdajateljska dejavnost

Izobraževalna dejavnost

V okviru izobraževalne dejavnosti so bile izvedene naslednje dejavnosti:

- Znanstveni posvet Gabrovčev dan (20. 4. 2023) je bil organiziran v Narodnem muzeju v Ljubljani v sodelovanju z Narodnim muzejem, Oddelkom za arheologijo FF UL in SAZU. Na posvetu s podnaslovom Bronasta doba v osrednji Sloveniji je sodelovalo 17 avtorjev in avtoric, skupno število udeležencev pa je ocenjeno na 30.
- Predstavitev arheoloških raziskav in dejavnosti v letu 2022 je potekala 22. in 23. 6. 2023 v Atriju ZRC SAZU v Ljubljani. Predstavljenih je bilo 40

prispevkov, skupno število udeležencev pa je bilo ocenjeno na 60.

- Cikel »10 predavanj« smo v letu 2023 izvedli skupaj z Oddelkom za arheologijo FF UL, ki je v študijskem letu slavil 100. obletnico študija arheologije na Univerzi v Ljubljani. Skupno je 8 predavateljev in predavateljic iz Slovenije, Avstrije, Italije, Hrvaške ter Bosne in Hercegovine izvedlo 12 predavanj.

Mednarodna dejavnost

Mednarodna dejavnost SAD je širša od dejavnosti, ki jih lahko sofinancira ministrstvo za kulturo (tj. članarine v mednarodnih organizacijah, udeležba članov oz. članic SAD na mednarodnih strokovnih srečanjih). Po pravilih MK med priznane stroške za mednarodno dejavnost sodijo članarine v mednarodnih združenjih in sofinanciranje udeležbe na mednarodnih znanstvenih in strokovnih srečanjih.

SAD je že od leta 2022 kolektivni član Evropske zveze arheologov. V letu 2023 je društvo sofinanciralo kotizacijo trem udeležencem kongresa EAA v Belfastu.

Promocijska dejavnost

Glavni promocijski dogodek je bila podelitev nagrad in priznanj SAD (22. 6. 2023). Prejemnica nagrade za življenjsko delo je bila dr. Marjeta Šašel Kos, dobitnik priznanja pa dr. Boštjan Laharnar za monografijo o Okri.

V promociji društva in še posebej slovenske arheologije ima velik pomen naše delovanje na spletu in družbenih omrežjih, predvsem *Arheoport* ter njegovi strani na Facebooku in Twitterju. Na teh dveh omrežjih je registriranih več kot 1500 sledilcev. Skupno so različne spletne strani SAD v letu 2023 imele več kot 3.500 obiskov iz najmanj 10 držav. Objave na Facebooku in Twitterju dnevno dosežejo okrog 200 posameznikov. Posebej je *Arheoport* zaslužen za organizacijo in promocijo Evropskih dnevov arheologije, ki jih je v letu 2023 že petič pripravil v Sloveniji.

Med pomembne promocijske dejavnosti uvrščamo tudi predstavitev arheoloških raziskav iz predhodnega leta. Sam dogodek smo sicer navedli pri izobraževalni dejavnosti SAD, a ima nedvomno tudi pomemben promocijski potencial, zlasti zaradi objavljanja povzetkov, ki so na spletnih straneh SAD prosto dostopni.

Izdajateljska dejavnost

V skladu s programom SAD smo v letu 2023 izdali dve publikaciji:

- *Arheologija v letu 2022* (povzetki predstavitev raziskav iz predhodnega leta, predstavitev zanimivih publikacij in projektov, arheološka bibliografija v 2022, seznam kulturnovarstvenih soglasij oz. dovoljenj za arheološke raziskave v letu 2022). Publikacija je bila letos izdana samo v spletni obliki zaradi pomanjkanja sredstev oz. usklajevanja z znižano dotacijo MK za leto 2024. Toda zaradi razmeroma ugodnega sedanjega finančnega stanja nameravamo publikacijo tudi natisniti v dosedANJI nakladi 50 izvodov. Spletna verzija je prosto dostopna na spletnih straneh društva.
- Revija *Arheo št. 40* (izšla na začetku leta 2024). Izšla je v tiskani (naklada 300 izvodov) in spletni obliki. Tiskani izvod revije prejmejo vsi člani SAD. Spletna verzija je prosto dostopna na spletni strani SAD. <https://arheologija.splet.arnes.si/publikacije/arheo-glasilo-slovenskega-arheoloskega-drustva/Revija> je znana tudi izven Slovenije, saj jo SAD prek Knjižnice Oddelka za arheologijo Filozofske fakultete v Ljubljani zamenjuje z več kot 30 ustanovami v tujini.

Članstvo

SAD kot strokovno društvo združuje predvsem arheologe in druge strokovnjake, ki delujejo na področju arheologije. V tem smislu je naše potencialno članstvo danes 300–350 strokovnjakov.

Formalno članstvo (tisti z redno plačano članarino) se že nekaj let giblje med 100 in 120, kar je dobra tretjina potencialnega članstva. Ne moremo reči, da smo s tem zadovoljni. Želimo si, da bi dosegli številko med 150 in 180 članov in članic, s čimer bi verjetno postali najbolj številno strokovno društvo na področju kulturne dediščine. SAD ne želi biti ekskluzivno in zato vedno vključujemo tudi tiste kolege in kolegice, ki niso pravočasno poravnali članarine. Tudi članarine (30 EUR) nismo povečali že vsaj 15 let, ker menimo, da morajo vsi člani imeti občutek, da jim društvo članarini primerno nudi ustrezne vsebine in možnosti.

Članstvo v društvu ni tako samoumevno, kot je bilo še pred nekaj desetletji. Naši člani so tudi aktivni člani drugih strokovnih društev, kar je izjemno pomembno, saj lahko veliko širše udeležajo svoje strokovne interese.

Zavedati se moramo, da je SAD nadinstitucionalno društvo, ki združuje vse generacije arheologov in arheologinj, delodajalce in delojemalce, strokovnjake in strokovnjakinje vseh profilov iz muzejskega, konservatorskega, akademskega in storitvenega sektorja; naši člani in članice prihajajo iz javnih in zasebnih organizacij. In prav zaradi takšne pestrosti ni lahko najti tisto dodano vrednost, zaradi katere je članstvo v društvu pomembno.

Toda ravno zaradi velike pestrosti ter hkrati specializacije v statusu in izkušnjah naših članov in članic ostajajo nekatera področja slabše pokrita. In prav tu mora društvo iskati svoje poslanstvo.

Na prvem mestu je predvsem skrb za arheologijo kot tisti strokovni cement, ki je podlaga našemu delovanju. Za arheologijo (in arheološko dediščino) skrbimo neposredno in posredno vsi, a predvsem na parcialnih področjih (npr. v izobraževalnem in raziskovalnem sistemu, sistemu varstva in promocije arheološke dediščine, v nujenju številnih profesionalnih storitev na tem področju). Toda arheologija ni samo enostavna vsota vseh teh dejavnosti. Vsakdanja rutina morda daje videz, da delujemo na različnih tiri, da problemi in izzivi zasebnih organizacij nimajo veliko opraviti z izzivi in nalogami npr. izobraževalnih ustanov, da je svet vsakdanjosti kolegov in kolegic iz konservatorskega sektorja neki drug svet v primerjavi z muzejskim ter da so arheologi in arheologinje v javnih ustanovah zaščiteni pred eksistenčnimi izzivi delovanja v zasebnem sektorju. Marsikaj od tega je v praksi mogoče res, a je ravno tako res, da če gre enemu sektorju slabo oz. je v krizi, posledice čutijo vsi. Na tem mestu bi rad opozoril samo na pozornost, ki jo moramo posvečati trendom v celotni arheologiji oz. njeni organizacijski infrastrukturi. In prav društvo je po mojem mnenju tista organizacija, ki je tega sposobna. Namen društva ni in ne sme biti v koordinaciji dela arheoloških organizacij in dejavnosti, ti časi so že zdavnaj mimo, temveč v tem, da je presečišče idej, diskusij in komunikacije naše precej fragmentirane in specializirane strokovne krajine. Danes imamo za komuniciranje ogromno sredstev in načinov, a tudi kultura komunikacije se je močno spremenila, ne nujno na boljše.

Povzetek finančnega poročila

Stanje na dan 3. 1. 2023	8.590,73 €
Še neplačani stroški iz 2022 (Arheo 39, potni stroški predavanj)	5.694,70 €
Stanje po odštetih stroških iz 2022	2.896,03 €

a) PRIHODKI

1. Ministrstvo za kulturo	8.766,00 €
2. FURS (donacije dela dohodnine)	793,13 €
3. Članarina	3.030,00 €
skupno	12.589,13 €

b) ODHODKI

1. Mednarodno sodelovanje (članarina EAA in kotizacije)	1.049,98 €
2. Promocija (delo na spletnih straneh in portalu, izplačilo nagrade, kipeč, plakete, organizacija)	5.189,88 €
3. Izdajateljska dejavnost (Arheo 40: lektoriranje, postavljanje; Arheologija v letu 2022: lektoriranje, postavljanje)	1.969,40 €
4. Reprezentanca (Gabrovčev dan)	120,00 €
5. Najem prostorov na FF UL	146,40 €
6. Računovodske storitve	280,60 €
7. Tisk članskih kartic	412,18 €
8. Bančne storitve	144,75 €
9. Poština	433,97 €
10. Pisarniški material (kuverte)	199,99 €
skupno	9.947,15 €

Razlika med prihodki in odhodki v 2023 **2.641,98* €**

*(Razlika rezervirana za plačilo tiska (- 2.369,24) € Arhea 40, izid januarja 2024)

Prenos v 2024 **3.168,77 €**